

Obsah

Předmluva k českému vydání	13
Předmluva k druhému německému vydání	14
Úvod	15
I. ČÁST	
Základní informace	17
I Vzdelávání	19
1.1 Školní vzdělávání	19
1.2 Podnikové vzdělávání	20
1.3 Další vzdělávání	21
2 Nezaměstnanost (Marco Siegrist)	23
2.1 Formy nezaměstnanosti	24
2.2 Účinky	25
3 Klíčové kompetence (Marco Siegrist)	27
3.1 Identifikace klíčových kompetencí	27
3.2 Možnosti a šance	33
3.3 Rámcové podmínky	34
II. ČÁST	
Hlediska skupinového učení	35
I Skupinové učení	37
1.1 Definice skupiny	38
1.2 Výhody skupinového učení	39
1.3 Hranice	41
2 Skupina jako sociální systém	43
2.1 Pravidla hry	45
2.2 Možnosti diagnózy	47
3 Vývojové fáze skupiny	51
3.1 Charakteristické znaky dynamiky	52
3.2 Možnosti podpory	54
4 Úkoly vedoucího kurzu	57
4.1 Administrativa – organizace	58

4.2	Přístup k jednotlivci	58
4.3	Interakce se skupinou	60
4.4	Tematicky zaměřené požadavky	60
III. ČÁST		
Metodicko-didaktické podněty		63
I	Učení přizpůsobené činnosti mozku	65
1.1	Učení jako proces	66
1.2	Přijímání informací a jejich uchování v paměti	69
2	Cíle učení	75
2.1	Orientace na cílové skupiny	75
2.2	Operacionalizace	76
3	Didaktický model	81
3.1	Teoretické základy	82
3.2	Použití v praxi	85
4	Metodiky a metody	87
4.1	Přehled	88
4.2	Informativní metodika	89
4.2.1	Kvíz	90
4.2.2	Audiovizuální přednáška	91
4.2.3	Info-puzzle	92
4.2.4	Analýza pomocí médií	92
4.2.5	Mind-mapping	93
4.3	Narativní metodika	94
4.3.1	Práce v malých skupinách	94
4.3.2	Dotazování expertů	95
4.3.3	Interview	96
4.3.4	Řetězová reakce	96
4.3.5	Případová analýza	97
4.4	Operativní metodika	98
4.4.1	Hra se jmény	98
4.4.2	Blesk	99
4.4.3	Hra na čtyři rohy	100
4.4.4	Interaktivní hra	101
4.4.5	Micro-teaching	102
4.5	Integrativní metodika	103
4.5.1	Interval	103
4.5.2	Optimální aktivace	104
4.5.3	Dárky	105
4.5.4	Učební „kolečko“	105
4.5.5	Projekty	106
4.6	Intuitivní metodika	107
4.6.1	Impulz	107
4.6.2	Metoda ABC	108
4.6.3	Hudba	109
4.6.4	Meditace	110

4.6.5	Imaginární cesta	111
5	Moderační metoda	113
5.1	Učební doprovod	113
5.2	Nejdůležitější charakteristiky	114
5.2.1	Moderace pomocí nástěnky	115
5.2.2	Typický průběh moderace pomocí nástěnky	116
5.2.3	Funkce moderátorky nebo moderátora	116
5.3	Použití moderační metody	117
5.3.1	Praktické příklady	118
5.3.2	Moderovaná technika rozhovoru	130
5.4	Hranice moderování	134
6	Evaluační metody	135
6.1	Neverbální techniky	136
6.1.1	Imaginární škála	136
6.1.2	Sociogram z bot	137
6.1.3	Hledám své místo	137
6.2	Písemné a verbální techniky	138
6.2.1	Graffiti	138
6.2.2	Test upřímnosti	139
6.2.3	Kritika semináře	140
6.2.4	Vytvořit symboly	140
6.3	Individuální metody	141
6.3.1	Učební síť	141
6.3.2	Hodnocení učení	143
6.3.3	Moje klíčové kompetence	145
6.4	Formulář pro hodnocení	153
6.4.1	Standardizované dotazníky	153
6.4.2	Nestandardizované dotazníky	156
6.4.3	Polostandardizované dotazníky	156

IV. ČÁST

Podklady pro kurz	159	
I Tvorba podkladů	161	
1.1	Teoretické základy	161
1.2	Praktické používání	162
2 Klíčové kompetence	165	
2.1	Struktura klíčových kompetencí	166
2.2	Učební „kolečko“ ke klíčovým kompetencím	172
2.2.1	Stanoviště 1	174
2.2.2	Stanoviště 2	176
2.2.3	Stanoviště 3	177
2.2.4	Stanoviště 4	179
2.3	Riziko	180
3 Schopnost komunikovat a kooperovat	185	
3.1	Zásady komunikace	187

3.1.1	Deset zlatých pravidel úspěšného vedení rozhovoru	187
3.2	Prostředky lidské komunikace	188
3.2.1	Verbální komunikace	189
3.2.2	Neverbální komunikace	191
3.2.3	Komunikační bariéry	196
3.3	Cvičení schopnosti komunikovat	197
3.3.1	Aktivní naslouchání	197
3.3.2	Emocionalita v rozhovoru	197
3.3.3	Souhlasíš s tím?	198
3.3.4	Obraz	198
3.3.5	Telepatie	199
3.3.6	Dokončování vět	200
3.3.7	Neverbální volání	200
3.3.8	Zábavné hádání povolání	201
3.3.9	Kdo je to?	201
3.3.10	Optimální odstup	202
3.3.11	Zrcadlo	202
3.3.12	Řeč těla	203
3.3.13	Ať žije němý film	203
3.3.14	Kdo je mafián?	204
3.3.15	Dotyková pošta	204
3.3.16	Techniky proti mlze 1	205
3.3.17	Techniky proti mlze 2	206
3.3.18	Techniky proti mlze 3	207
3.3.19	Slepé uličky	208
3.3.20	Kolo pocitů	210
3.4	Zásady kooperace	213
3.4.1	Deset zlatých pravidel úspěšné kooperace	213
3.5	Formy kooperace	214
3.5.1	Úspěšně kooperovat	214
3.6	Cvičení kooperativity	216
3.6.1	Spojme své síly!	216
3.6.2	Sestavujeme tým	216
3.6.3	Rozvazujeme uzel	217
3.6.4	Symbol naší skupiny	217
3.6.5	Uprostřed	218
3.6.6	Chobotnice	218
3.6.7	Noha v kruhu	219
3.6.8	Kreativní dialog	219
3.6.9	Důvěřoval jsem	220
3.6.10	Společně to zvládneme	220
3.6.11	Rozděl plod na poloviny	222
3.6.12	Jízda na kánoí	222
3.6.13	Kam pojedeme?	223
3.6.14	Parkoviště	224
3.6.15	Dobrodružství v Antarktidě	226
3.6.16	Pouze 8 hodin	227
3.6.17	Dopravní zácpa	228
3.6.18	Kdo postaví nejvyšší?	229
3.6.19	Konečně jsme svým vlastním šéfem	229
3.6.20	Umíme to sami	230

4 Řešení problémů a kreativita	231
4.1 Zásady kreativity a schopnost řešit problémy	233
4.2 Faktory řešení problémů	233
4.2.1 Řešení problému jako cirkulační proces (Marco Siegrist)	234
4.2.2 Metody podporující řešení problémů	236
4.2.3 Brzdicí mechanismy (Marco Siegrist)	237
4.3 Kreativní myšlení (Marco Siegrist)	238
4.3.1 Kreativní techniky (Marco Siegrist)	239
4.4 Kreativní metody řešení problémů	241
4.4.1 Brainstorming (Marco Siegrist)	241
4.4.2 Brainpool (Marco Siegrist)	242
4.4.3 Nová formulace (Marco Siegrist)	243
4.4.4 Analogie (Marco Siegrist)	244
4.4.5 Morfologická schránka	247
4.5 Cvičení ke schopnosti řešit problémy a ke kreativitě	249
4.5.1 Starý moudrý muž	249
4.5.2 Malování obrazů	250
4.5.3 Strukturní strom	250
4.5.4 Poklad	251
4.5.5 Rozřezaný čtverec (Marco Siegrist)	251
4.5.6 Brzdicí mechanismy	254
4.5.7 Pracovní místo	254
4.5.8 Hra	255
4.5.9 Stavba mostu (Marco Siegrist)	255
4.5.10 Hrad (Marco Siegrist)	256
4.5.11 Möbiusova páska (Marco Siegrist)	257
4.5.12 Zcizené koláže (Marco Siegrist)	258
4.5.13 Obrazy jako materiál na obrazy (Marco Siegrist)	258
4.5.14 Kreslení masek	259
4.5.15 Monochromní koláž	260
4.5.16 Cítit se jako strom	261
4.5.17 Pohlednice (Marco Siegrist)	263
4.5.18 Malovací stroj	263
5 Samostatnost a výkonnost	265
5.1 Zásady samostatnosti a výkonnosti	267
5.1.1 Úloha vedoucího (Marco Siegrist)	267
5.1.2 Faktory podporující samostatné učení	268
5.2 Řešení konfliktů	268
5.2.1 Faktory řešení konfliktů	269
5.2.2 Deset zlatých pravidel úspěšného řešení konfliktů	272
5.2.3 Vedoucí kurzu jako manažer konfliktů	272
5.3 Cvičení samostatnosti a výkonnosti	273
5.3.1 Workshop „Klíčová kompetence samostatnost“	273
5.3.2 Tvůrčí vyjádření jména	278
5.3.3 Kreativní představování	279
5.3.4 Moje orientace	279
5.3.5 Moje vlastní hodnota	281
5.3.6 Časový management 1	283
5.3.7 Časový management 2	284
5.3.8 Druhy konfliktů	284

5.3.9	Hraní rolí k transakční analýze (TA)	286
5.3.10	Egogram	287
5.3.11	Svět mých pocitů	289
5.3.12	Co potřebuji?	289
5.3.13	Moje zábrany	290
5.3.14	Má energie	291
5.3.15	Postoj k výkonu	291
5.3.16	Optimální výkon	293
5.3.17	Dražba	295
5.3.18	Výkonnostní strom	298
5.3.19	Dílna budoucnosti	298
5.3.20	Hračkářská dílna	299
6	Schopnost přijmout odpovědnost	301
6.1	Zásady odpovědnosti	303
6.2	Znaky vlastní odpovědnosti (Marco Siegrist)	303
6.2.1	Odpovědnost za role	304
6.3	Vlastní odpovědnost a motivace (Marco Siegrist)	308
6.4	Deset zlatých pravidel vlastní odpovědnosti	310
6.5	Cvičení k odpovědnosti	311
6.5.1	Burza vědomostí	311
6.5.2	Zeleninová polévka (Marco Siegrist)	311
6.5.3	Řešení problémů (Marco Siegrist)	312
6.5.4	Cesta	312
6.5.5	Vzájemná pomoc (Marco Siegrist)	313
6.5.6	Vůle	313
6.5.7	Co je pro mě nejcennější	314
6.5.8	Pravidla	316
6.5.9	Životní cíle	318
6.5.10	Mé role	321
6.5.11	Dopis čtenáře (Marco Siegrist)	321
6.5.12	Protiklady	322
6.5.13	Robot a hlupáček	322
6.5.14	Na čem chci pracovat?	323
6.5.15	Plán akcí (Marco Siegrist)	323
6.5.16	Strom plný snů	327
6.5.17	Nové já	327
6.5.18	Cestování časem	328
6.5.19	Kdo mě ovlivňuje?	328
6.5.20	Věrnost	329
6.5.21	Možné způsoby chování	330
7	Schopnost přemýšlet a učit se	331
7.1	Lidský mozek	333
7.1.1	Struktura mozku	333
7.1.2	Elektrochemické procesy	335
7.1.3	Zdravá výživa podporující činnost mozku	336
7.2	Optimální učení	337
7.3	O učení a výuce	339
7.4	Cvičení schopnosti přemýšlet a učit se	340
7.4.1	Aktivní dýchání	340

7.4.2	Podpůrná gymnastika	341
7.4.3	Tajuplné hádanky	342
7.4.4	Tangram	343
7.4.5	Hádání cizích slov	345
7.4.6	Někdo to má, někdo ne	345
7.4.7	Moje teta z Afriky má ráda...	345
7.4.8	Vytvořit si obrazy	346
7.4.9	Slovní řetěz	346
7.4.10	Balení kufru	347
7.4.11	Umístit pojmy	348
7.4.12	Můj přístup k učení	349
7.4.13	To bych se chtěl naučit	349
7.4.14	Vyprávění příběhů	351
7.4.15	Od A do Z	351
8	Schopnost zdůvodňovat a hodnotit	353
8.1	Zásady schopnosti zdůvodňovat a hodnotit	355
8.2	Charakteristické znaky výkonu	355
8.2.1	Motivace (Marco Siegrist)	356
8.3	Pravidla pro zdůvodňování a hodnocení	357
8.4	Hodnoty	357
8.5	Cvičení ke schopnosti zdůvodňovat a hodnotit	359
8.5.1	Debata o hloupostech	359
8.5.2	Řeč spatra	360
8.5.3	Dům mládeže	361
8.5.4	Zeptej se, co...	363
8.5.5	Moje schopnosti	363
8.5.6	Čerstvě zamilování	364
8.5.7	Kreativní hodnocení	366
8.5.8	Moje hodnoty, tvoje hodnoty	366
8.5.9	Vyhodnocovací matice	367
8.5.10	Vypracovat vlastní kritéria hodnocení	369
Literatura		371

Základní informace

OBSAH

1	Vzdělávání	19
1.1	Školní vzdělávání	19
1.2	Podnikové vzdělávání	20
1.3	Další vzdělávání	21
2	Nezaměstnanost (Marco Siegrist)	23
2.1	Formy nezaměstnanosti	24
2.2	Účinky	25
3	Klíčové kompetence (Marco Siegrist)	27
3.1	Identifikace klíčových kompetencí	27
3.2	Možnosti a šance	33
3.3	Rámcové podmínky	34

Základní informace, které zde uvádíme, vymezují rámec klíčových kompetencí. Klíčové kompetence získáváme hlavně při vzdělávání. To se dělí na školní, podnikové a na další odborné vzdělávání. Každá z těchto oblastí vzdělávání má svou vlastní mnohovrstevnou a různorodou problematiku, proto zde jen stručně nastíníme rozdílné rysy klíčových kompetencí.

Protože problém nezaměstnanosti ve střední Evropě v současné době nabývá na významu, je tomuto fenoménu věnována samostatná kapitola, abychom se vyvarovali chyb v posuzování problému nezaměstnanosti a zvláště samotných nezaměstnaných lidí. Období krizí v lidském životě i ve společnosti nejsou jen obdobími problémů, ale i životní výzvou a šancí, neboť každá krize naléhavě vyžaduje řešení.

Nabytí klíčových kompetencí může být také podnětem ke změněnému postoji k nezaměstnanosti, protože klíčové kompetence zahrnují vedle orientace na trh práce také orientaci na osobnost.

V závěru této části je nejdříve popsán potenciál možností a šancí a poté rámcové podmínky pro klíčové kompetence, a tím i jejich hranice.

Hlediska skupinového učení

OBSAH

I Skupinové učení	37
1.1 Definice skupiny	38
1.2 Výhody skupinového učení	39
1.3 Hranice	41
2 Skupina jako sociální systém	43
2.1 Pravidla hry	45
2.2 Možnosti diagnózy	47
3 Vývojové fáze skupiny	51
3.1 Charakteristické znaky dynamiky	52
3.2 Možnosti podpory	54
4 Úkoly vedoucího kurzu	57
4.1 Administrativa – organizace	58
4.2 Přístup k jednotlivci	58
4.3 Interakce se skupinou	60
4.4 Tematicky zaměřené požadavky	60

Protože klíčových kompetencí lze nabýt pouze ve skupinách, tzn. při vzájemném kontaktu a jednání s ostatními, uvádíme v následující části stručnou a pregnantní formou ty teoretické prvky skupinové práce, které jsou podle našich dlouholetých zkušeností nejdůležitější, jakožto základní poznatky určené těm, kteří by chtěli takové kurzy realizovat.

První kapitola se zabývá základními situacemi a podmínkami, za kterých probíhá učení ve skupinách.

Poznatky systémové teorie týkající se skupinové práce a model vývoje skupiny najdeme ve druhé a třetí kapitole této části, přičemž v obou oddílech jsou s uvedenými tématy také praktické tabulky jako pomůcka pro jednání vedoucího se skupinou.

Závěr tvoří přehled dalších požadavků na vedoucího kurzu uvedený ve čtvrté kapitole.

Metodicko-didaktické podněty

OBSAH

I Učení přizpůsobené činnosti mozku	65
1.1 Učení jako proces	66
1.2 Přijímání informací a jejich uchování v paměti ...	69
2 Cíle učení	75
2.1 Orientace na cílové skupiny	75
2.2 Operacionalizace	76
3 Didaktický model	81
3.1 Teoretické základy	82
3.2 Použití v praxi	85
4 Metodiky a metody	87
4.1 Přehled	88
4.2 Informativní metodika	89
4.3 Narativní metodika	94
4.4 Operativní metodika	98
4.5 Integrativní metodika	103
4.6 Intuitivní metodika	107
5 Moderační metoda	113
5.1 Učební doprovod	113
5.2 Nejdůležitější charakteristiky	114
5.3 Použití moderační metody	117
5.4 Hranice moderování	134
6 Evaluační metody	135
6.1 Neverbální techniky	136
6.2 Písemné a verbální techniky	138
6.3 Individuální metody	141
6.4 Formulář pro hodnocení	153

Podklady pro kurz

OBSAH

1	Tvorba podkladů	161
1.1	Teoretické základy	161
1.2	Praktické používání	162
2	Klíčové kompetence	165
2.1	Struktura klíčových kompetencí	166
2.2	Učební „kolečko“ ke klíčovým kompetencím	172
2.3	Riziko	180
3	Schopnost komunikovat a kooperovat	185
3.1	Zásady komunikace	187
3.2	Prostředky lidské komunikace	188
3.3	Cvičení schopnosti komunikovat	197
3.4	Zásady kooperace	213
3.5	Formy kooperace	214
3.6	Cvičení kooperativity	216
4	Řešení problémů a kreativita	231
4.1	Zásady kreativity a schopnost řešit problémy ...	233
4.2	Faktory řešení problémů	233
4.3	Kreativní myšlení (Marco Siegrist)	238
4.4	Kreativní metody řešení problémů	241
4.5	Cvičení ke schopnosti řešit problémy a ke kreativě	249
5	Samostatnost a výkonnost	265
5.1	Zásady samostatnosti a výkonnosti	267
5.2	Řešení konfliktů	268
5.3	Cvičení samostatnosti a výkonnosti	273
6	Schopnost přijmout odpovědnost	301
6.1	Zásady odpovědnosti	303
6.2	Znaky vlastní odpovědnosti (Marco Siegrist)	303
6.3	Vlastní odpovědnost a motivace (Marco Siegrist)	308
6.4	Deset zlatých pravidel vlastní odpovědnosti	310
6.5	Cvičení k odpovědnosti	311

7	Schopnost přemýšlet a učit se	331
7.1	Lidský mozek	333
7.2	Optimální učení	337
7.3	O učení a výuce	339
7.4	Cvičení schopnosti přemýšlet a učit se	340
8	Schopnost zdůvodňovat a hodnotit	353
8.1	Zásady schopnosti zdůvodňovat a hodnotit	355
8.2	Charakteristické znaky výkonu	355
8.3	Pravidla pro zdůvodňování a hodnocení	357
8.4	Hodnoty	357
8.5	Cvičení ke schopnosti zdůvodňovat a hodnotit ..	359